

Barbara Koc

Zjazd prezesów oddziałów Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza (22-23 IX 1979)

Biuletyn Polonistyczny 23/4 (78), 35-38

1980

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

1944-1945 wydrukowano ponadto w przekładzie francuskim, pt. "Fragments du Journal de W. Borowy", w piśmie "Cahiers Pologne-Allemagne" 1960, nr 3, s. 70-85. Redakcja czasopisma korzystała z maszynopisu znajdującego się w posiadaniu Julii Borowej.

Mgr Maria Tyszkowa

ZJAZD PREZESÓW
ODDZIAŁÓW TOWARZYSTWA LITERACKIEGO IM. ADAMA
MICKIEWICZA
(22 — 23 IX 1979)

Najmłodszy Oddział Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza - w Kaliszu, podjął trud zorganizowania w roku 1979 dorocznego zjazdu prezesów. Zebranych powitała dr H. M o l e n d a, prezes Oddziału, po czym obrady otworzył prezes Zarządu Głównego Towarzystwa, prof. M. K l i m o w i c z, charakteryzując specyfikę działalności Towarzystwa, polegającą głównie na inspirowaniu problemów, które później podejmują różne instytucje. W tym też tkwi siła Towarzystwa: stwarza ono forum aktywności, przy czym w grę wchodzi kontakty z nauczycielami, edukacja narodowa, kultura polonistyczna, imprezy podnoszące poziom kulturalny środowiska itp. Towarzystwo pobudza rodzenie się autentycznych, a nie zawsze dostrzeganych, potrzeb. Obecnie na pierwszym planie znajduje się kwestia powołania do życia tygodnika poświęconego wyłącznie sprawom literackim.

Referat pt. "Refleksje wokół kilku wierszy Juliuszałowackiego w r. 1846" wygłosił Jarosław M a c i e j e w s k i. Na wybór tematu wpłynęła okazja rocznicowa: 170-lecie urodzin i 130-lecie śmierci poety, oraz szczególna podniosłość ostatniego okresu jego twórczości. Rok 1846 w historii współczesnej

jest przełomowy dla Słowackiego: załamywanie się jego wiary w mistyczne posłannictwo narodu polskiego łączy się z jednoczesnym powstawaniem systemu, w którym poeta przedstawił wyzwolenie się ducha ze starych form (system ten sam porównywał do odkrycia Kopernika). "Genezis z Ducha", "Król-Duch" wyrażają katastrofizm, zwykle jednak nie pozbawiony nadziei. Podobnie drobne wiersze, np. "Dajcie mi tylko jedną ziemi milę", "Biada wam, gdy się budzi duch", "Wyjdzie stu robotników". - Czym jest duch u Słowackiego? Wypowiada się on, zdaniem referenta, poprzez wizję przyszłości; jest też jej zwiastunem. Nie jest ważną przy tym postacią widziadła, przez które duch przemawia. Wybierając niesłuszną ideę, lud w niewłaściwy sposób odpowiada na wezwanie ducha. Słowacki całkowicie zaakceptował filozofię genezyjską ks. Jana Nepomucena Rembowskiiego i manifestacje wolności ducha. Samobójstwo Edwarda Raczyńskiego (1845), niezwykle zasłużonego dla sprawy polskiej, poeta traktował jako potwierdzenie swego przekonania, iż duch, nie mieszcząc się w starej formie, pragnie wyzwolenia. Nasuwa się tu nawiązanie do malarstwa Goyi (Słowacki mógł znać niektóre jego miedzioryty) i do mitu o Saturnie Jacquesa de Genéta. Nie mamy tu do czynienia z impresją zapisu, lecz z myślowym ujęciem, tłumaczącym początek świata. U Słowackiego dominuje uczucie indywidualnej nieśmiertelności. Wobec zaleniwiania się ducha w drodze do postępu tylko usilna praca może - według niego - doprowadzić do uwolnienia się ze starych form. Wielka jest siła sugestii w obrazowaniu i w retoryce stylu Słowackiego: poeta demonstruje katolicyzm i polskość, siły konserwatywne i ortodoksyjne (konserwatyzm potępia). Wydarzenia o charakterze politycznym związane z losami Polski i Polaków w 1845 r. znalazły żywy oddźwięk w jego twórczości. Śmierć Edwarda Raczyńskiego, lipcowa procesja z procha-

mi Mieszka I i Bolesława Chrobrego, cała ówczesna sytuacja narodu polskiego - w wyobraźni, odczuciu i rozumieniu poety stwarza subtelną tkankę dla jego późnej twórczości, niezwykle interesującej dla badaczy.

Referat pt. "Problem ożywienia ruchu naukowego i popularyzacji wiedzy o literaturze" przedstawił Zdzisław L i b e r a. Omówił znaczenie dla Towarzystwa mecenatu Polskiej Akademii Nauk. Umożliwia on egzystencję wydawnictw Towarzystwa ("Rocznik" oraz poszczególne tomy serii Biblioteki). Niektóre oddziały (w Częstochowie, Przemyśle i Warszawie) prowadzą ponadto własną działalność wydawniczą. Charakteryzując ten typ działalności w wymienionych oddziałach, prelegent zachęcał zebranych do podejmowania oraz popierania podobnych inicjatyw. Nawiązując do osiągnięć Sejmiku Polonistycznego w Piotrkowie Trybunalskim (1975), przypomniał o możliwości druku informacji ciekawszych osiągnięć dydaktycznych w "Polonistyce".

Z myślą o poszerzeniu kultury naukowej i literackiej regionu prelegent zaproponował zbieranie materiałów do obrazu nauczania w czasie okupacji oraz gromadzenie biogramów polonistów szkoły podstawowej i średniej - do przyszłego słownika biograficznego nauczycieli. Wazny element pracy oddziałów stanowi też historia samego Towarzystwa. Zebrania Towarzystwa mają m.in. na celu popularyzację wiedzy o literaturze; zachowanie profilu naukowego referatów wydaje się przy tym konieczne. Współpraca Towarzystwa z wyższymi uczelniami na szanse pomyślnego rozwoju. Nowe zjawiska w nauce i przeobrażenia szkoły mogą być w odpowiednim czasie zarejestrowane i przedyskutowane.

Sprawozdanie z działalności Towarzystwa za rok 1979 wygłosiła B. K r y d a; sprawozdanie z prac nad dziejami Towarzystwa w związku ze zbliżającym się stuleciem jego powstania (1986)

przedstawił S. F i t a; osiągnięcia i plany wydawnicze serii Biblioteki Towarzystwa omówiła M. G r a b o w s k a, zaś S. Ś w i r k o podzielił się z zebranymi informacjami o stanie prac nad "Rocznikiem" Towarzystwa (R. XIII ukaże się w styczniu 1980, R. XIV zostanie poświęcony Juliuszowi Słowackiemu).

W dyskusji zabrał głos M. K l i m o w i c z, a następnie przemawiali prezesi poszczególnych oddziałów, przedstawiając pracę reprezentowanych przez siebie placówek. M.in. prezes Oddziału Sosnowiec mówił o zorganizowaniu wykładów dla maturzystów oraz konkursie poetyckim poświęconym Mickiewiczowi; Oddział zainicjował również powstanie Młodzieżowego Towarzystwa Naukowego. W Rzeszowie podjęto starania o druk ksiąg pamiątkowych z artykułami członków Towarzystwa oraz o zorganizowanie sesji o charakterze interdyscyplinarnym, poświęconej 150-leciu powstania listopadowego. Olsztyn dostarczył wzorowo uporządkowany materiał dotyczący historii Towarzystwa w tym Oddziale. Głos zabierali także prezesi Oddziałów: Bielsko-Biała, Wrocław, Piotrków Trybunalski, Słupsk.

Obrady zjazdu podsumowała J. K u l c z y c k a - S a l o n i zestawiając zadania Towarzystwa na najbliższą przyszłość: księga polonistów szkolnych; tygodniowe pismo poświęcone krytyce literackiej; zbieractwo i dokumentacja w zakresie literatury regionalnej; uczczenie rocznicy powstania listopadowego (będzie ona interesowała dwa Oddziały Towarzystwa: Rzeszowski i Płocki).

Zwiedzanie dworu w Śmiełowie z pamiątkami do Adama Mickiewicza (uczestnicy zjazdu wysłuchali tam koncertu muzyki romantycznej) oraz zamku w Gołuchowie, dawnej siedziby Leszczyńskich i Działyńskich, a także prześledzenie literackich szlaków Kalisza (Asnyk, Konopnicka, Dąbrowska) uzupełniło program zjazdu.

Doc. dr Barbara Koc